

Juteini 2018

Suomen kielen tapahtuma Hattula 4.11.2018

Jaakko Juteinin löytynyt hautakivi

Jaakko Juteini -seuran suomen kielen iltapäivä Hattulan Juteinitalon auditoriossa,

Viipurin Pro Sorvali -yhdistyksen talkoolaiset Leena Revon johdolla tekivät 31.7.2018 ainutlaatuisen löydön etsiessään Jaakko Juteinin viimeistä leposijaa Viipurin Ristimäen vanhalta hautausmaalta.

Leena Revon tutkimusten ja hautapaikkakarttojen avulla maakerosten alta löytyi kahtia haljennut Jaakko Juteinin hautakivi.

13.00 – 13.15 Avaus, Jaakko Juteini -seuran vpj. **Jukka O. Mattila**

13.15 – 13.45 Jaakko Juteini -seuran pj. **Eero Ojanen**:
Jaakko Juteinin taival Hattulasta Viipuriin.

13.45 – 14.30 Rovasti **Leena Repo**: Viipurin hautausmaiden tutkimista asiakirjojen ja karttojen pohjalta.

14.30 – 15.00 Väliaika, kahvitarjoilu Juteinitalon aulassa.

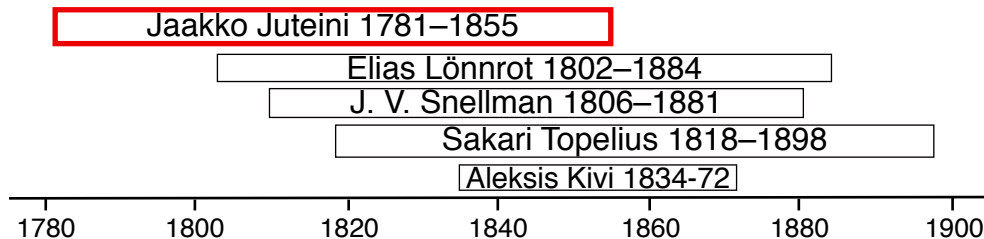
15.00 – 15.45 FT **Anu Koskivirta**, Viipurin Suomalainen Kirjallisuusseura:
Suomalaisuuden läsnäolo ja vaaliminen Juteinin ajan monikulttuurisessa Viipurissa.

15.45 – 16.30 ”Laulu Suomessa”, elokuva Jaakko Juteinista (45 min)

Jaakko Juteini
1781–1855

Hattulassa 1781 syntynyt Jaakko Juteini oli monipuolinen uudistaja ja ajattelija, ensimmäinen suomenkielinen kaunokirjailija ja Suomen kansallisen heräämisen edelläkävijä:

Tämän pdf:n seuraavilla sivuilla on lisätietoa Juteinin löytyneestä hautakivestä sekä sen paikalle pystytettävästä uudesta muistomerkistä

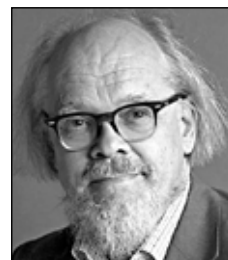
Esiintyjät

Leena Repo ”Olen sukujuuriltani karjalainen, asunutkin Viipurissa. Sukututkimus ja papereitten tutkiminen Viipurin maakunta-arkistossa on vahvistanut viipurilais-identiteettiäni. Pääsin mukaan ryhmään, joka kunnostaa ja tutkii Sorvalin hautausmaata Viipurissa. Olen myös saanut selvittää Viipurin muiden hautausmaiden kohaloita. Ristimäen kartasta löytyi joku vuosi sitten Juteinin hautapaikka. Tänä kesänä oli mahdollisuus mennä paikalle lapioiden ja muiden työkalujen kera. Unelmamme kiven löytymiseksi toteutui!”

Anu Koskivirta on Suomen ja Pohjoismaiden historian dosentti ja Viipurin Suomalaisen Kirjallisuusseuran varaesimies. Hän on tutkinut muun muassa Viipurin kulttuurihistoriaa ja erityisesti sen varhaista suomalaisuusliikettä, toisaalta myös laajasti Itä-Suomen oikeudenhoitoa ja rikollisuutta. Koskivirta on työskennellyt tutkimus- ja opetustehtävissä Helsingin ja Jyväskylän yliopistoissa ja tutkii tällä hetkellä Koneen Säätiön rahoituksella niin kutsutun itäisen fennomanian henkilöhistoriaa.

Eero Ojanen on Hattulassa asuva tietokirjailija ja filosofian tohtori. Ojanen on toiminut Jaakko Juteini -seuran puheenjohtajana seuran perustamisesta 2009 alkaen. Ojanen kirjallinen tuotanto sisältää noin 40 omaa teosta, suomennoksia sekä radioteatterille kirjoitettuja tekstejä. Hän on työskennellyt myös toimittajana ja kriitikkona, opettanut filosofiaa ja kirjoittamista muun muassa Oriveden Opistossa ja ollut Kriittisen korkeakoulun toiminnanjohtaja Helsingissä vuodesta 2004.

- **Leena Repo**, leena.repo@nic.fi, 040 7433 254
- **Anu Koskivirta**, anu.k.koskivirta@jyu.fi, 040 544 5889
- **Eero Ojanen**, eero.ojanen@ppa.inet.fi, 040 5716 200
- **Jukka O. Mattila**, jukka.o.mattila@pp.inet.fi, 050 9101 596

Melartin ja Juteini – hämäläistaustaiset Viipurin suomalaistajat

VIERAILIJA

Anu Koskivirta

anu.koskivirta@jyu.fi

Viipuri nousi 1800-luvun alkuvuosikymmeninä suomenkielisen kulttuurielämän keskuksiksi.

Paikallisen suomalaisuusliikkeen vireyttä osoittaa muun muassa Viipurin Suomalaisen Kirjallisuusseuran (VSKS) perustaminen vuonna 1845.

Suomen kielellä ei tässä vaiheessa ollut asemaa hallinnossa, oikeuslaitoksessa tai opinkäynnissä, minkä seuran perustajat kokivat syväksi epäkohdaksi ja kansan taloudellisen ja sivistyksellisen aseman kohenemisen esteeksi.

VSKS LOI EDELLYTYKSIÄ sosiaalisen liikkuvuuden lisääntymi-

seen julkaisemalla suomenkielisiä oppikirjoja, ylläpitämällä köyhän kansan koulua, tukemalla kansankirjastoja ja julkaisemalla suomenkielistä sanomalehteä.

Seuran työtavoille loivat jo 1800-luvun alun Viipurissa pohjaa kaksi hämäläistaustaista oppinut: pappissukuun Kärkölässä syntynyt Erik Gabriel Melartin (1780–1847) ja Jakob Judén (1781–1855), jonka juuret olivat Hattulassa.

Melartin oli päätytty Viipuriin 1800-luvun alkuvuosina, jolloin Viipuri ja muu niin kutsuttu Vanha Suomi olivat osa Venäjää. Vanhaan Suomeen luotiin tuolloin muuta Suomea edistyneempi, valistushenkinen saksankielinen koululaitos, joka oli erotettu kirkon alaisuudesta.

MELARTIN OLII AINOA suomalainen, jonka saksan taito ja oppineisuus kelpasivat uuden Viipurin lukion yliopettajan virkaan vuonna 1805. Hänestä tuli tärkeä suomalaisen kulttuurin välittäjä Viipurissa, jonka muu opettajakunta oli saksalaista. Melartin ylenikin pian sikäläisen koululaitoksen johtajaksi.

Kun Venäjä valloitti vuonna 1808 muun Suomen, Viipurin opettajat alkoivat Melartinin johdolla ajaa koko Suomen sivi-

tyskieleksi ruotsin sijaan saksaa.

Kaupungista käsin saksan näyttyi runouden, filosofian ja muun korkeimman maailmankulttuurin kielenä, jonka rinnalla ruotsilla oli vain paikallinen merkitys.

Tavoitteet jäivät toteutumatta, kun Vanha Suomi liitettiin vuonna 1812 Viipurin lääninä muuhun Suomeen. Seudun hallintokieleksi vaihdettiin saksan sijaan ruotsi. Melartinin johtaman kulttuuritaistelun tuloksena saksan jäi silti läänin koulukieleksi 1840-luvulle saakka.

Melartin yleni sittemmin Suomen yliopistolaitoksen ja kirkon huipulle ja toimi muun muassa Helsingissä vuonna 1831 perustetun Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran ensimmäisenä esimiehenä. Hän suunnitteli jo 1830-luvulla suomen saattamista koko Suomen suuriruhtinaskunnan yleiskieleksi, mutta tälle ei vielä ollut edellytyksiä.

JAKOB JUDÉN puolestaan päätyi Viipuriin saatuaan vuonna 1813 viran Viipurin maistraatin sihteerinä. Toimensa ohessa hän ryhtyi kirjailijaksi, ja julkaisi Jak. Juteinin nimellä laajan suomenkielisen tuotannon.

Juteinin teemoissa korostuivat suomen kielen sorrettu asema,

moraalittomien viranomaisten arvostelu ja kaikkein heikoimpien – köyhän kansan, lasten ja eläintenkin oikeuksien puolustaminen.

Juteini edisti ratkaisevasti suomenkielisen kulttuurielämän laajenemista Viipurissa. Hän sai vähitellen hengenheimolaisia kaupunkiin tulleesta papistosta, joista nuorimmat olivat saaneet suomalaisuuskipinän J. L. Runebergin romantiikasta.

ERITYISEN SUURESTI Juteinin elämäntyötä arvostivat suomalaisesta kansasta nousseet pienkauppaat. Näistä ryhmistä koostui VSKS:n varhainen ydinjoukko.

Aikalaisten syvää kunnioitusta Juteinia kohtaan kuvastaa komea suomenkielinen paasi, joka pystytettiin Juteinin haudalle. Kesällä 2018 uudelleen löydetty hautapaasi elvyttää Viipurin kadonnutta suomalaista kulttuuriperintöä.

Kirjoittaja on Suomen ja Pohjoismaiden historian dosentti ja tutkii parhaillaan Koneen Säätiön rahoituksella itäistä fennomaniaa.

☎ Anu Koskivirta puhuu aiheesta Hattulan Juteini-talolla sunnuntaina 4.11. kello 13 alkavassa tilaisuudessa.

Kuvia Viipurin Suomalaisen Kirjallisuusseura ry:n, Jaakko Juteini -seura ry:n, Pro Sorvali ry:n ja Rahkoilan Juutilan sukuseura ry:n yhteiseltä tutkimuspäivältä **14.8.2019 Viipurin Ristimäen hautausmaalla**, jolloin kerättiin tietoa Jaakko Juteinin hautamuistomerkin suunnittelua varten. Kuvat otti Jukka O. Mattila.

Kiven rikkomistapa hämmästytti, koska ”porausreikien” havaittiin olevan vain noin 10 mm syvyisiä kuoppia. Mitään kokeneita kivimiehiä ei siis ole ollut asialla.

Hautapaaden puolikkaan alta ja vierestä löytyi lukuisia hautapaadesta lohkaistuja tai lohjenneita kappaleita. Monet voitiin sijoittaa palapelinä täsmälleen alkuperäisiin kohtiinsa niissä olleiden kirjainten avulla.

Löytyneet iskokset, ja jopa paaden **oikean**puoleisen (siis vielä kateissa olevan) puoliskon hiotun yläpinnan kulmapala (paadessa yleisesti käytettyine 5 mm levyisine hiottuine 45 asteen viisteineen) todistavat, että Juteinin kiven uusiokäyttö ei ollut järin onnistunut idea.

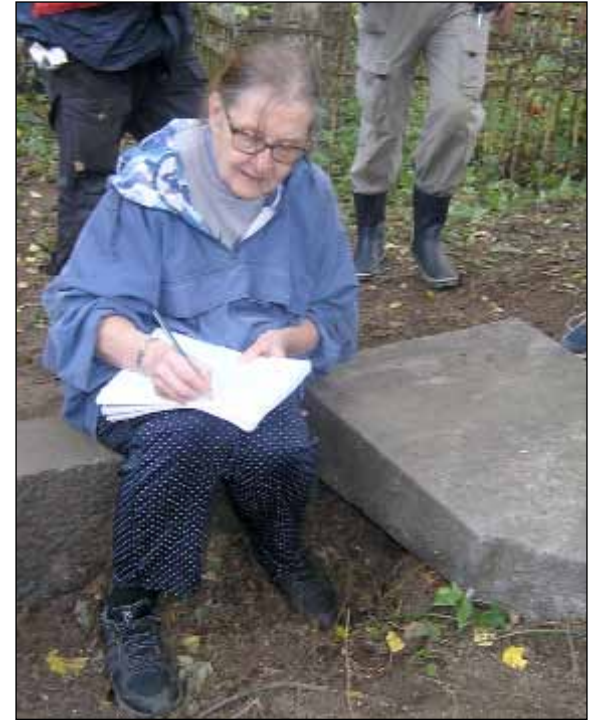
Jaakko Juutilla, Eero Ojanen ja Jukka O. Mattila

Leena Repo, Jaakko Juutilla, Pentti Paavolainen, Pertti Joenpolvi ja Eero Ojanen

Pertti Joenpolvi

Leena Repo

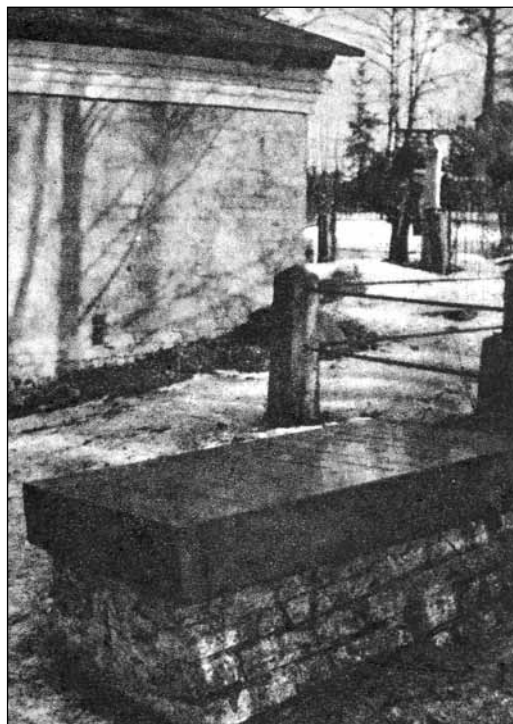
Jaakko Juteinin haudan koordinaatit
(Pertti Joenpolven mukaan):
60,7008251 °N
28,7792445 °E

Paikalla tehtyjen mittausten mukaan kivessä
on kolmen kokoisia kirjaimia, mitattuina
tekstin perusviivalta ylöspäin:

nimet	keskiteksti	runo
23 / 50 mm	17 / 40 mm	15 / 30 mm.

Jaakko Juteinin hautapaaden vasen puolisko 18.11.2018 Viipurin Vanhan Ristimäen / Hautalan hautausmaalla. Paaden oikeaa puoliskoa ei löytynyt. Paadessa mustana näkyvät kohdat ovat vedellä täyttyneitä matalia kiviporauskuoppia. Vasen puolisko on kokonaisuudessaan, tosin katkenneena, paikalla (ylhäällä oikealla näkyvyyttä peittää kantokassi). Vasemman puoliskon on pelastanut kivimiesten epäonni: hautapaasi on katkennut (katkoviiva) ja ilmeisesti sen vuoksi hylätty paikoilleen.

Kuva ja teksti kirjassa Juhani O. V. Viiste: Viihtyisä vanha Wiipuri, WSOY 1945, sivu 116: ”Hautapaasi tiilestä muuratulla alustalla Ristimäen suomalaisessa kalmistossa. – Se on vanhan viipurilaisen ja kirjallisuutemme merkkimiehen viimeinen leposija. Laitteeseen liittyvä kirjoitus kuuluu kokonaisuudessaan: ”Tässä lepäävät / Maallisen Wiisauden Tohtori / Jaakko Juteini / syntynyt 15 päivänä Heinäkuussa 1781 / kuollut 20 päivänä Kesäkuussa 1855 / ja / hänen puolisonsa / Katharina Margaretha Juteini / kuollut 7 päivänä Kesäkuussa 1841 / Tuskassa turva on tuonelan retki / huoleta haudassa huokaus hetki / jossa ei rasita rauhattomuus / entisen elämän levottomuus.” – Kuvalaina Kansallismuseosta.

Kuvat ja teksti **Jukka O. Mattila**

Alla Matvienko (vas.) ja Galina Pronin tarkastelevat Juteinin hautapaikkaa kartalta.

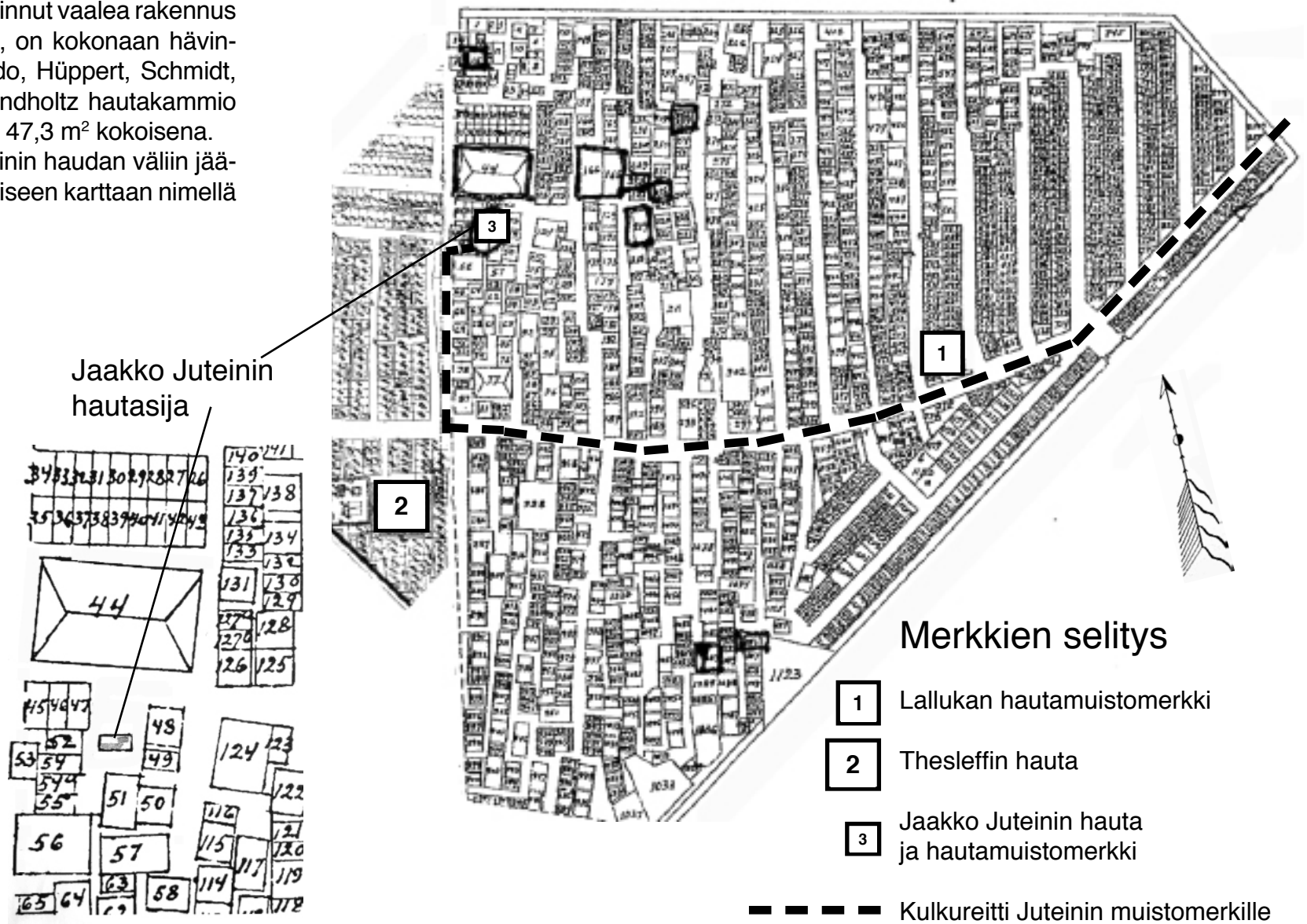
Pro Sorvali ry:n talkooryhmä on pystyttänyt Juteinin hautapaaden (kynttilät) viereen tilapäismuistomerkin.

Jaakko Juteinin hautamuistomerkki

Sijainti sekä kulkureitti Viipurin Ristimäen hautausmaalla

Juteinin haudan vieressä sijainnut vaalea rakennus numero 44, "Ladon kappeli", on kokonaan hävinnyt. Se on ollut sukujen Lado, Hüppert, Schmidt, Bruun, Tesche, Rothe ja Bandholtz hautakammio ja kirjattu hautasijaluetteloon 47,3 m² kokoisena.

Hautakammion 44 ja Juteinin haudan väliin jäänyt alue on merkitty alkuperäiseen karttaan nimellä "Juteinin aukea".

JAAKKO JUTEINI, hautamuistomerkki

Rakennustapaselostus

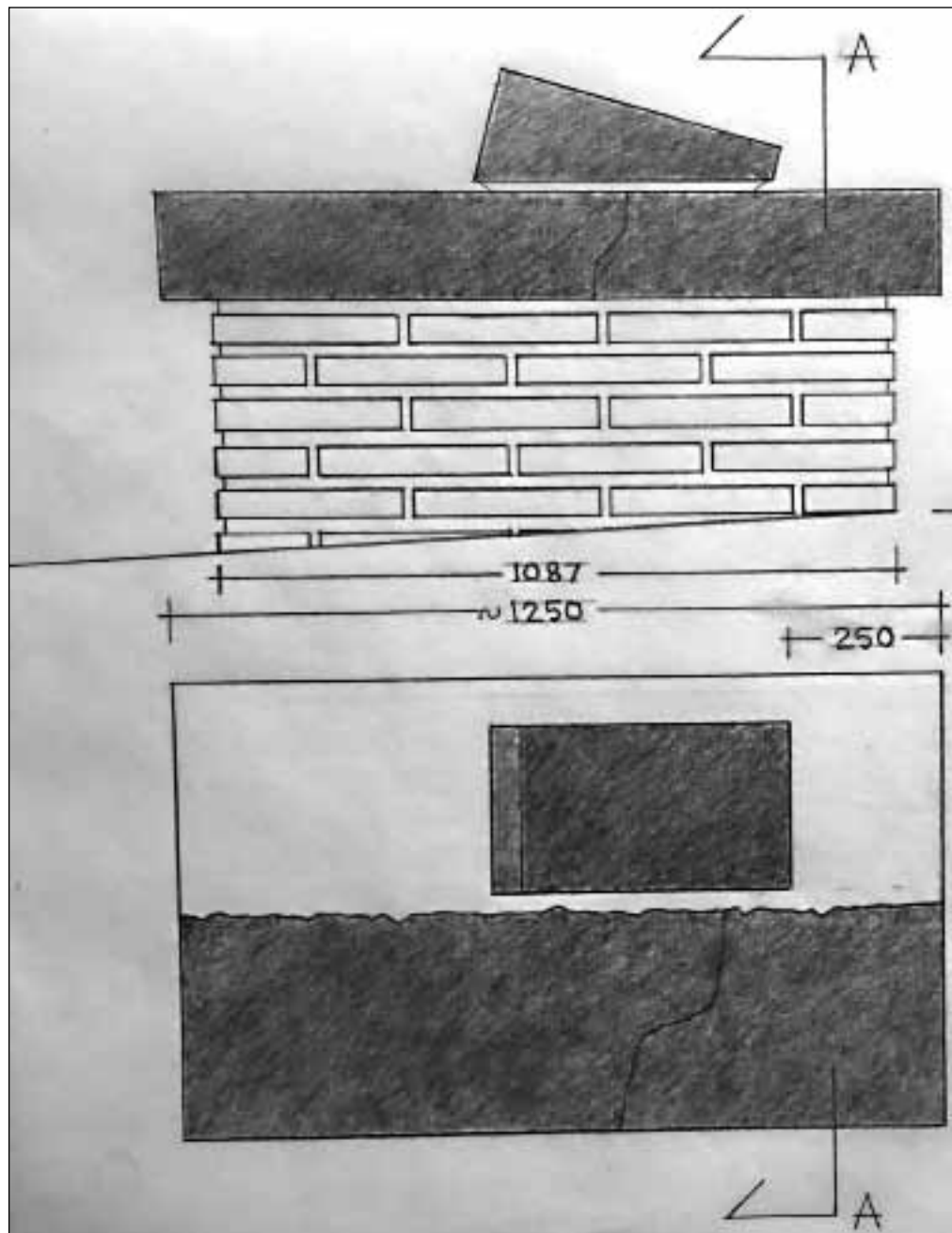
Hautamuistomerkki tehdään tuhoutuneen muistomerkin pöytämuotoa noudattaen. Se perustetaan routimattomasti 600x1100 betonilaatan varaan. Laatta raudoitetaan tarpeen mukaan ja sijoitetaan niin, ettei se miltään osin nouse ympäröivän valmiin maanpinnan yläpuolelle. Jalusta muurataan umpinaiseksi käyttäen jotakin muurauskiveksi tarkoitettua luonnonkiveä.

Pöytälevy valetaan juotosbetonista 600/3. Muottiin sijoitetaan piir. mukaisesti alkuperäisen hautakiven löytynyt osa, joka määrää levyn vahvuuden. Levyn betonireunat viistetään 5mm kiveä vastaaviksi. Tuhotyössä kiveen syntyneet reiät täytetään betonilla. Kivi varustetaan tartuntateräksillä, jotka 150-200mm syviin 14mm reikiin kiinnitetään esim. Hiltin kemiallisella ankkurilla HIT-RE500V3. Teräkset, 10mm harjaterästä, taivutetaan osaksi levyn raudoitusta.

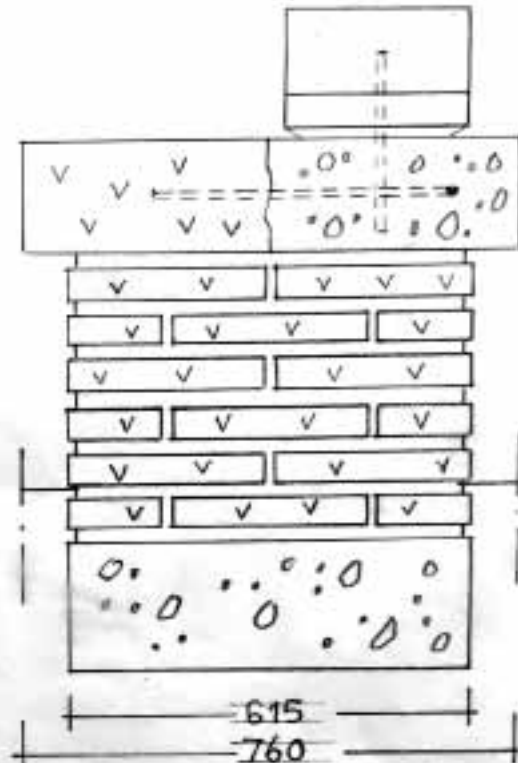
Levyn päälle sijoitettava alkuperäisen kiven pienoismalli tehdään piir. mukaan mustasta graniitista mittakaavaan 1/3,33 (= 3/10 alkuperäisistä mitoista). Ylä- ja sivupinnat hiotaan näytepalan mukaan alkuperäistä vastaavaksi. Alapinnat jätetään sahapinnoiksi. Pienoismalli liitetään levyyn tartuntateräksillä ja vedenkestävällä liimalla (esim. Araldit). Teksti näkyy kokonaisuudessaan piirustuksesta. Mitat ja tyypit selviävät alkuperäisen kiven valokuvista. Ennenkuin teksti kaiverretaan on saatava hyväksyttäväksi paperille kirjoitettu malli, jossa pyritään mahdollisimman lähelle alkuperäistä tekstiä.

Tekijän kanssa on ennen tilausta sovittava yksityiskohtaisesti tekotavoista, valuutekniikasta ym. Jalustan muurauskivestä on saatava näytekappaleet hyväksyttäväksi.

Per-Mauritz Ålander, 19.08.2019

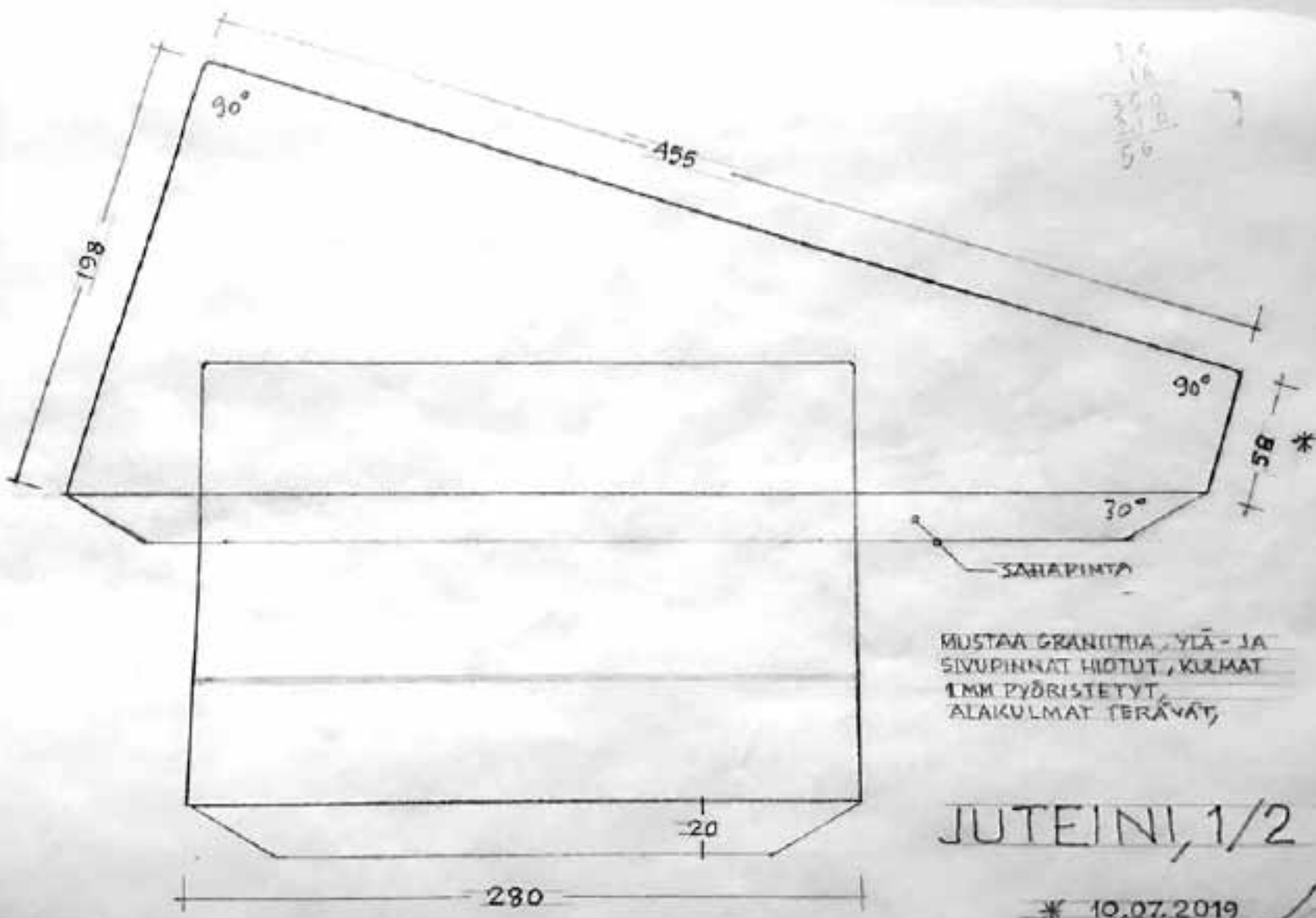

~165
350
1087
~1250
250
80
280
400

LEIKKAUS A-A
 MUURAUUSKIVI 50x142x300
 TUMMAA GRANIITIA (TAI VAST.)
 LDHKOPINTA HÄKYVIIN,
 SAUMA BETONINHARMAA,

JUTEINI 1/10
 17.09.2019

MUSTAA GRANIITIA, YLÄ- JA
 SIVUPINNAT HIOTUT, KULMAT
 1MM PYÖRISTETYT,
 ALAIKULMAT TERÄVÄT,

JUTEINI, 1/2

* 10.07.2019
 30.06.2019 / 20

Tässä lepäävät

Maallisen Hävään Töchteri

Jaakko Tuteini

syntynyt 15 päivänä Heinä kuussa 1781

kuollut 20 päivänä Kesä kuussa 1833

ja

hänen puolisonsa

Katharina Margaretha Tuteini

kuollut 7 päivänä Kesä kuussa 1841

Tuskassa turva on tuonelan vetki

huoleta haudassa huokaus helki

jossa ei rasita rauhattomuus

entisen elämän levettemuus